Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
DEAN SPIELMANN
prednesené 6. marca 2025 [1]

Vec C-582/23 [Wiszkier] [i]

R. S.
za účasti:
C. S.A.,
P. C. ako správca konkurznej podstaty R. S. a M. S.,
M. K. ako správca konkurznej podstaty spoločnosti G. S.A. v likvidácii,
J. J.,
M. G.

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Okresný súd Lodž-Centrum, Lodž, Poľsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Smernica 93/13/EHS – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách – Článok 6 ods. 1 – Článok 7 ods. 1 – Právomoci a povinnosti vnútroštátneho súdu – Hypotekárny úver indexovaný v cudzej mene, ktorý môže obsahovať nekalé podmienky – Konkurzné konanie – Preskúmanie existencie nekalých podmienok *ex offo* konkurzným súdom a možnosť nariadiť predbežné opatrenia“

1. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13/EHS [2].

2. Tento návrh bol podaný v rámci sporu vyplývajúceho z konkurzného konania, ktorého účastníkmi sú R. S., spotrebiteľ v osobnej platobnej neschopnosti, a jeho veritelia vrátane banky G. spółka akcyjna so sídlom vo W. (ďalej len „banka G.“), a ktoré sa týka stanovenia plánu vyplatenia veriteľov.

3. Od Súdneho dvora sa žiada, aby sa zaoberal problematikou právomoci vnútroštátneho súdu preskúmať *ex offo* prípadnú nekalú povahu podmienok zmluvy o hypotekárnom úvere indexovanom v cudzej mene, ktorá bola uzavretá medzi úpadcom a bankou G., a nariadiť v prípade potreby predbežné opatrenia na ochranu práv, ktoré smernica 93/13 priznáva spotrebiteľovi.

[1] Jazyk prednesu: francúzština.

[i] Názov tejto veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

[2] Smernica Rady z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).

4. Hoci je táto problematika Súdnemu dvoru známa, prejednávaná vec sa vyznačuje určitými osobitosťami. Návrh na začatie prejudiciálneho konania podal v rámci konkurzného konania týkajúceho sa fyzických osôb, ktoré nevykonávajú podnikateľskú činnosť, súd (konkurzný súd), ktorý musí na základe zoznamu pohľadávok schváleného iným súdnym orgánom (súdnym komisárom) vypracovať plán vyplatenia veriteľov alebo konštatovať, že majetok, ktorý už bol nazhromaždený v konkurznej podstate, postačuje na uspokojenie všetkých dlhov.

Právny rámec

Právo Únie

5. Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 znie:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

6. Článok 7 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvisl[é]mu uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

Poľské právo

Zákon o konkurze

7. Konkurzné konanie upravuje Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (zákon o konkurze z 28. februára 2003, Dz. U. z roku 2019, položka 498, v znení neskorších predpisov, ďalej len „zákon o konkurze“).

8. Podľa článku 2 ods. 2 zákona o konkurze sa konanie upravené týmto zákonom vo vzťahu k fyzickým osobám, ktoré nevykonávajú podnikateľskú činnosť, uskutočňuje tak, aby sa umožnilo umorenie dlhov úpadcu nevymožených v konkurznom konaní a v čo najväčšej miere sa uspokojili pohľadávky veriteľov.

9. Článok 61 uvedeného zákona uvádza, že odo dňa vyhlásenia konkurzu sa majetok úpadcu stáva konkurznou podstatou, ktorá slúži na uspokojenie jeho veriteľov. Okrem toho v súlade s článkom 62 toho istého zákona zahŕňa konkurzná podstata majetok patriaci úpadcovi ku dňu vyhlásenia konkurzu a majetok, ktorý nadobudol v priebehu konkurzného konania, s výhradou výnimiek stanovených v článkoch 63 až 67a zákona o konkurze. Najmä z článku 63 ods. 1 bodu 2 tohto zákona teda vyplýva, že do konkurznej podstaty nepatrí časť odmeny úpadcu, ktorú nemožno postihnúť v exekúcii.

10. Článok 152 ods. 1 až 3 zákona o konkurze je úlohou súdneho komisára riadiť konkurzné konanie, kontrolovať úkony správcu, určiť úkony správcu, ktoré si vyžadujú súhlas súdneho komisára alebo výboru veriteľov, a upozorňovať na nedostatky, ktorých sa dopustí správca. Súdny komisár vykonáva aj ďalšie úkony vymedzené v tomto zákone. Súdny komisár a správca môžu navzájom komunikovať o otázkach týkajúcich sa konkurzného konania priamo a prostredníctvom priamej komunikácie na diaľku, najmä telefonicky, faxom alebo elektronickou poštou.

11. V článku 154 uvedeného zákona sa stanovuje, že súdny komisár má v rámci svojej činnosti práva a povinnosti súdu a predsedu súdu.

12. Článok 236 zákona o konkurze uvádza:

„1. Veriteľ s pohľadávkou voči osobnému majetku úpadcu, ktorý sa chce zúčastniť konkurzného konania, je povinný, ak je to potrebné na preukázanie jeho pohľadávky, prihlásiť svoju pohľadávku súdnemu komisárovi v lehote stanovenej v uznesení o vyhlásení konkurzu.

2. Veriteľ má právo prihlásiť pohľadávku, aj keď je zabezpečená hypotékou, záložným právom so zmenou alebo bez zmeny vlastníckeho práva, daňovou zábezpekou, námornou hypotékou alebo akýmkoľvek iným zápisom do pozemkového registra alebo registra plavidiel. Ak veriteľ tieto pohľadávky neprihlási, do zoznamu pohľadávok sa zapíšu *ex offo*.

3. Odsek 2 sa uplatňuje *mutatis mutandis* na pohľadávky zabezpečené hypotékou, záložným právom so zmenou alebo bez zmeny vlastníckeho práva, daňovou zábezpekou, námornou hypotékou na majetok patriaci do konkurznej podstaty, ak úpadca nie je dlžníkom v rámci svojho osobného majetku a veriteľ chce vymáhať svoje pohľadávky voči založenému majetku v konkurznom konaní.

4. Ustanovenia tohto paragrafu týkajúce sa pohľadávok sa uplatňujú na ostatné dlhy, ktoré sa majú uspokojiť z konkurznej podstaty.“

13. Podľa článku 241 zákona o konkurze, ak prihláška pohľadávky spĺňa určité podmienky identifikácie a údajov, ktoré sú podrobne uvedené v ďalších článkoch tohto zákona, súdny komisár bezodkladne, najneskôr však do 15 dní, zašle správcovi kópiu prihlášky.

14. V článku 243 uvedeného zákona sa stanovuje, že správca overí, či je prihlásená pohľadávka podložená účtovníctvom alebo inými dokumentmi úpadcu, či dokonca zápismi do pozemkového registra alebo iných registrov, a vyzve úpadcu, aby v stanovenej lehote podal vyhlásenie, či uznáva pohľadávku. Článok 244 toho istého zákona uvádza, že po uplynutí lehoty na prihlásenie pohľadávok a overení prihlásených pohľadávok správca bezodkladne vypracuje zoznam pohľadávok, a to najneskôr do dvoch mesiacov od uplynutia lehoty na prihlásenie pohľadávok.

15. Podľa článku 245 ods. 2 a 4 zákona o konkurze, ak správca úplne alebo čiastočne odmietne prihlášky veriteľa, uvedie dôvody v osobitnej časti. Tieto dôvody zahŕňajú uvedenie skutočností, na ktorých je pohľadávka založená, a súvisiacich dokumentov. Správca v prípade potreby zahrnie do zoznamu pohľadávok vyhlásenie úpadcu a jeho dôvody alebo informáciu, že úpadca takéto vyhlásenie nepredložil a z akého dôvodu.

16. V súlade s článkom 255 ods. 2 zákona o konkurze sa dátum odovzdania zoznamu zverejňuje. Podľa článku 256 tohto zákona má úpadca v lehote dvoch týždňov od uverejnenia zoznamu pohľadávok právo podať námietku súdnemu komisárovi, pokiaľ návrh nie je v súlade s jeho požiadavkami alebo vyhláseniami. Z tohto paragrafu tiež vyplýva, že ak úpadca nepodal vyhlásenie napriek tomu, že bol na to vyzvaný, môže podať námietku, len ak preukáže, že sa tak stalo z dôvodov, ktoré nemohol ovplyvniť.

17. Podľa článku 260 ods. 2 uvedeného zákona v prípade nepodania námietky súdny komisár schváli zoznam pohľadávok po uplynutí lehoty na podanie námietky.

18. Z článku 261 uvedeného zákona vyplýva, že súdny komisár môže *ex offo* zmeniť zoznam pohľadávok, ak zistí, že do zoznamu boli zapísané úplne alebo čiastočne neexistujúce pohľadávky, alebo že v zozname chýbajú pohľadávky, ktoré v ňom mali byť uvedené; tento paragraf tiež uvádza, že uznesenie o zmene zoznamu sa zverejňuje z úradnej moci a že proti tomuto uzneseniu možno podať opravný prostriedok.

19. Ustanovenie článku 264 zákona o konkurze v odsekoch 1 až 3 uvádza, že po skončení konkurzného konania alebo v prípade zastavenia je výpis zo zoznamu pohľadávok schválený súdnym komisárom, ktorý obsahuje údaj o pohľadávke a zodpovedajúcej sume priznanej veriteľovi, exekučným titulom voči úpadcovi. Úpadca sa môže domáhať určenia, že pohľadávka uvedená v zozname pohľadávok neexistuje alebo má nižšiu hodnotu, ak pohľadávku priznanú v konkurznom konaní neuznal a ešte v súvislosti s ňou nebolo vydané právoplatné súdne rozhodnutie. Po vyznačení doložky vykonateľnosti na výpise zo zoznamu pohľadávok môže úpadca namietať, že pohľadávka zahrnutá do zoznamu pohľadávok neexistuje alebo má nižšiu hodnotu, a to prostredníctvom žaloby na zabránenie výkonu exekučného titulu.

20. V článku 491^{14} ods. 1 až 3 zákona o konkurze sa stanovuje, že po vykonaní konečného rozvrhu výťažku a ak z dôvodu nedostatočného majetku úpadcu nebol vypracovaný rozvrh výťažku, súd po schválení zoznamu pohľadávok po vypočutí úpadcu, správcu a veriteľov vypracuje plán vyplatenia veriteľov. Ak osobná situácia úpadcu jasne naznačuje, že v rámci plánu vyplatenia veriteľov by nebol schopný uhradiť žiadnu platbu, súd rozhodne o odpustení dlhov úpadcu bez vypracovania plánu vyplatenia veriteľov. Uznesenie konkurzného súdu týkajúce sa vypracovania plánu vyplatenia veriteľov alebo odpustenia dlhov úpadcu bez vypracovania plánu vyplatenia veriteľov sa doručí veriteľom a možno proti nemu podať opravný prostriedok. Nadobudnutím právoplatnosti tohto uznesenia sa konanie končí.

21. Ustanovenie článku 491^{15} zákona o konkurze v odsekoch 1 a 4 uvádza, že v uznesení o vypracovaní plánu vyplatenia veriteľov súd spresní, v akom rozsahu a v akej lehote, ktorá nesmie presiahnuť 36 mesiacov, je úpadca povinný vyplatiť dlhy uznané v zozname pohľadávok, ktoré neboli v priebehu konania uspokojené na základe rozvrhu výťažkov, a ktorá časť dlhov úpadcu splatných pred dátumom vyhlásenia konkurzu bude odpustená po vykonaní plánu vyplatenia veriteľov. Súd nie je viazaný stanoviskom úpadcu, pokiaľ ide o podmienky plánu vyplatenia veriteľov. Pri stanovení plánu vyplatenia veriteľov súd zohľadní príjmové možnosti úpadcu, potrebné výdavky úpadcu a jeho vyživovaných osôb na zabezpečenie svojich potrieb vrátane potrieb bývania, výšku neuspokojených pohľadávok a skutočnú možnosť uspokojiť ich neskôr.

Zákonník práce

22. Ustanovenie článku 87 Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (zákon z 26. júna 1974 – Zákonník práce, Dz. U. z roku 2022 položka 1510 v znení neskorších predpisov) okrem iného uvádza, že v prípade vymáhania iných dlhov alebo kompenzácie, ktorá sa týka súm poskytnutých zamestnávateľom na pokrytie výdavkov súvisiacich so zamestnaním, sa môžu vykonať zrážky až do výšky polovice mzdy.

Skutkový stav, konanie vo veci samej, prejudiciálne otázky a konanie na Súdnom dvore

23. Dňa 30. marca 2007 uzavrel R. S. so svojou manželkou a ďalšími dvoma fyzickými osobami zmluvu o hypotekárnom úvere indexovanom na švajčiarsky frank (CHF) s bankou G. vo výške 489 821,63 poľských zlotých (PLN) (približne 126 673 eur) a na dobu 360 mesiacov. Po indexácii úveru sa dlžníci zaviazali splatiť banke G. sumu 211 952,23 CHF (približne 130 456 eur). [3]

24. Uznesením z 15. októbra 2019 Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Okresný súd Lodž-Centrum, Lodž), XIV. Obchodné oddelenie pre konkurzné veci a reštrukturalizáciu, vyhlásil osobnú platobnú neschopnosť R. S. Bol ustanovený správca P. C., ako aj súdny komisár.

25. Následne správca vypracoval zoznam pohľadávok, ktorý bol schválený uznesením súdneho komisára z 26. apríla 2021. Pohľadávka banky G. na základe dotknutej zmluvy o úvere bola zahrnutá do tohto zoznamu. R. S. uznal všetky pohľadávky a nepodal proti uvedenému zoznamu žiadne námietky. Podobne ani súdny komisár tento zoznam nezmenil *ex offo*.

26. Dňa 20. júla 2023 bol na banku G. vyhlásený konkurz a konanie pokračuje s jej správcom konkurznej podstaty.

27. V aktuálnej fáze konkurzného konania prináleží Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Okresný súd Lodž-Centrum, Lodž), vnútroštátnemu súdu, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, aby na základe vypracovaného zoznamu pohľadávok určil plán vyplatenia veriteľov R. S. v závislosti od jeho príjmových možností a výšky nesplatených dlhov, alebo aby konštatoval, že majetok nazhromaždený v konkurznej podstate postačuje na uspokojenie všetkých jeho dlhov, takže plán vyplatenia nie je potrebný.

28. Vnútroštátny súd sa však domnieva, že zmluva o úvere, na základe ktorej vznikli pohľadávky banky G., obsahuje nekalé podmienky, ktoré môžu spôsobiť neplatnosť tejto zmluvy, a uvádza, že tento aspekt predtým neoveril správca ani súdny komisár. Pohľadávky tejto banky by tak mohli byť vyrovnané. [4]

29. Podľa vnútroštátneho súdu, hoci úpadca uznal všetky pohľadávky, zo spisu týkajúceho sa konkurzného konania nevyplýva, že by bol informovaný o možnej nekalej povahe podmienok predmetnej zmluvy o úvere, ani že by s plnou znalosťou veci vyhlásil, že sa nedomáha ochrany, ktorú mu priznáva smernica 93/13. Naopak, po skončení pojednávania na tomto súde právny

[3] Podľa výmenného kurzu z 30. marca 2007.

[4] Vnútroštátny súd uviedol, že v prípade zrušenia predmetnej zmluvy o úvere by dlh voči banke G. nepresiahol sumu 489 821,63 PLN (približne 126 673 eur). Dodal, že prebieha konkurzné konanie aj proti ďalším dvom osobám, s ktorými R. S. uzatvoril túto zmluvu o úvere, a že banka G. získala túto sumu predajom polovice spoluvlastníckeho podielu na dotknutej nehnuteľnosti.

zástupca úpadcu, ktorý ho zastupuje od 3. novembra 2022, zaslal list, v ktorom uviedol, že táto zmluva môže byť neplatná z dôvodu existencie nekalých podmienok a že sumy, ktoré sa majú vyplatiť, by tak mohli byť prehodnotené smerom nadol.

30. Vnútroštátny súd uvádza, že v konkurzných konaniach je ťažké určiť, ktorý orgán nesie zodpovednosť za preskúmanie prípadnej nekalej povahy zmluvných podmienok, z ktorých vyplývajú pohľadávky prihlásené v rámci konkurzného konania. Správca totiž zasiela zoznam pohľadávok súdnemu komisárovi, ktorý ich v zásade neskúma po vecnej stránke. Je pravda, že súdny komisár môže *ex offo* zmeniť zoznam pohľadávok. Vzhľadom na neexistenciu námietok zo strany úpadcu alebo veriteľov, či konania súdneho komisára z úradnej moci, bol však po schválení tohto zoznamu konkurzný súd uvedeným zoznamom viazaný.

31. Uplatniteľné ustanovenia vnútroštátneho práva tak neumožňujú konkurznému súdu, aby pri vypracovaní plánu vyplatenia veriteľov sám preskúmal nekalú povahu zmluvných podmienok. Mohol by len prerušiť konanie a predložiť otázku súdnemu komisárovi, ktorý má podľa vnútroštátneho práva právomoc zmeniť *ex offo* zoznam pohľadávok.

32. Počas celého tohto konania a až kým uznesenie konkurzného súdu stanovujúce plán vyplatenia veriteľov nenadobudne právoplatnosť, sú do konkurznej podstaty zaradené aj automatické zrážky zo mzdy úpadcu. V prejednávanej veci sa od vyhlásenia konkurzu 50 % mzdy úpadcu automaticky zráža a zaraďuje do konkurznej podstaty, takže po zrážke mu zostáva 3 500 PLN (približne 754 eur) [5] a prípadný prebytok mu môže byť vyplatený až po skončení konkurzného konania.

33. Vnútroštátne právo okrem toho neumožňuje konkurznému súdu ani súdnemu komisárovi akýmkoľvek spôsobom upraviť výšku týchto zrážok. Iba konkurzný súd môže v prípade vypracovania plánu vyplatenia veriteľov zohľadniť osobnú situáciu úpadcu, jeho finančné potreby a potreby jeho blízkej rodiny a rozhodnúť, že mesačná suma, ktorá sa má vyhradiť na splatenie dlhov po skončení konania, sa prípadne stanoví v nižšej sume, než je zrážka z jeho mzdy.

34. Podľa vnútroštátneho súdu by však na jednej strane predloženie otázky nekalej povahy zmluvných podmienok súdnemu komisárovi viedlo k prieťahom pri vybavovaní veci, keďže súd na pojednávaní určenom na stanovenie plánu vyplatenia veriteľov už vo všeobecnosti disponuje všetkými informáciami potrebnými na posúdenie tejto otázky. Rozhodnutie vykonať takúto zmenu je navyše ponechané na voľnú úvahu súdneho komisára a proti uzneseniu, ktoré v tejto súvislosti prijme, možno podať opravný prostriedok na konkurznom súde.

35. Na druhej strane úpadca tvrdil, že výška mzdy, ktorá mu po zrážke zostane, mu nepostačuje na zabezpečenie jeho potrieb a potrieb jeho rodiny.

36. Vnútroštátny súd sa domnieva, že za týchto podmienok môže byť úpadca odradený od toho, aby sa domáhal ochrany vyplývajúcej zo smernice 93/13. Ak o ňu nepožiada, konkurzný súd by mu mohol rýchlejšie vypracovať plán vyplatenia zohľadňujúci jeho potreby a potreby jeho blízkej rodiny, čo by pravdepodobne bolo spojené so splácaním nižších súm, než aké boli doteraz zrážané z jeho mzdy. To by však znamenalo akceptovať skutočnosť, že zoznam pohľadávok bude v celom rozsahu zahŕňať pohľadávku voči banke G.

[5] Podľa výmenného kurzu z 20. septembra 2023.

37. Za týchto podmienok Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Okresný súd Lodž-Centrum, Lodž) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice [93/13] vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že konkurzný súd je viazaný zoznamom pohľadávok schváleným súdnym komisárom v konkurznom konaní, čím bráni tomu, aby konkurzný súd, ktorý vydá rozhodnutie o skončení konkurzného konania, posudzoval zmluvné podmienky z hľadiska ich nekalej povahy?

2. Majú sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice [93/13] vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá neumožňuje nariadiť predbežné opatrenia v konkurznom konaní, čím môže spotrebiteľov odradiť od využívania ochrany, ktorú im poskytuje táto smernica?“

38. Písomné pripomienky predložili poľská vláda, správca konkurznej podstaty banky, správca úpadcu a Európska komisia. Poľská vláda, správca konkurznej podstaty banky a Komisia tiež predniesli svoje ústne pripomienky na pojednávaní, ktoré sa konalo 14. novembra 2024.

Analýza

39. Podstata problému nastoleného vnútroštátnym súdom v rámci prejednávanej veci spočíva v tom, že po prvé vzhľadom na priebeh konkurzného konania týkajúceho sa fyzických osôb, ktoré nevykonávajú podnikateľskú činnosť, je po schválení zoznamu pohľadávok uznesením súdneho komisára, ktorý je sám súdnym orgánom, a pokračovaní konania na konkurznom súde, tento súd viazaný uvedeným zoznamom.

40. Hoci správca v zásade skúma pohľadávky po vecnej stránke a súdny komisár má právomoc ich preskúmať a zmeniť zoznam pohľadávok *ex offo*, nie je povinný tak urobiť. Vnútroštátny súd uviedol, že súdny komisár vo všeobecnosti skúma prihlasovanie pohľadávok len z formálneho hľadiska.[6] V každom prípade je v prejednávanej veci nesporné, že správca a súdny komisár nepreskúmali zmluvu o hypotekárnom úvere uzavretú medzi úpadcom a bankou G. z hľadiska ochrany pred nekalými podmienkami, ktorú poskytuje smernica 93/13.

41. Vo fáze vypracovania plánu vyplatenia veriteľov konkurzný súd, ktorý má z vlastnej iniciatívy alebo na návrh spotrebiteľa pochybnosti o nekalej povahe zmluvných podmienok, z ktorých vyplýva pohľadávka prihlásená v rámci konkurzného konania, nemôže posúdiť nekalú povahu týchto podmienok a v dôsledku toho zmeniť zoznam pohľadávok, aj keby k takémuto preskúmaniu predtým nedošlo.

42. Naproti tomu konkurzný súd môže prerušiť konanie a predložiť otázku nekalej povahy týchto zmluvných podmienok súdnemu komisárovi vzhľadom na jeho právomoc zmeniť *ex offo* zoznam pohľadávok. Proti uzneseniu, ktoré vydá súdny komisár po tomto predložení, možno podať opravný prostriedok na konkurznom súde. Takáto zmena zoznamu pohľadávok je však ponechaná na uváženie súdneho komisára, ktorý nie je v tejto súvislosti viazaný stanoviskom konkurzného súdu.

[6] Treba poznamenať, že poľská vláda na pojednávaní potvrdila, že hoci si súdny komisár môže od správcu vyžiadať spis a zhromažďovať dôkazy, nezíska ho *ex offo* a nerobí tak automaticky.

43. Po druhé v priebehu celého konkurzného konania nemožno prijať nijaké predbežné opatrenie, ktoré by sa prípadne týkalo úpravy výšky mzdy úpadcu podliehajúcej zrážkam.

44. Práve v tomto kontexte položil vnútroštátny súd obe prejudiciálne otázky, ktorými sa budem zaoberať postupne, pričom uvediem aj prehľad všeobecných zásad vyvodených judikatúrou Súdneho dvora, ktorý mal viackrát príležitosť zaoberať sa otázkou preskúmania *ex offo* nekalej povahy zmluvných podmienok a v menšej miere otázkou prijatia predbežných opatrení v kontexte ochrany spotrebiteľov.

O prvej prejudiciálnej otázke týkajúcej sa preskúmania ex offo nekalej povahy zmluvných podmienok

45. Vzhľadom na odôvodnenie vnútroštátneho súdu, ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ako aj podstatu problému uvedenú v bodoch 39 až 42 vyššie, navrhujem – s cieľom poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď – preformulovať prvú prejudiciálnu otázku [7] tak, že Súdny dvor posúdi, či sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá v rámci konkurzného konania stanovuje, že po schválení zoznamu pohľadávok súdnym orgánom a pokračovaní konania na konkurznom súde je tento súd viazaný týmto zoznamom, takže nemôže posúdiť nekalú povahu zmluvných podmienok, ani v dôsledku toho zmeniť uvedený zoznam, ale v prípade potreby musí prerušiť konanie a predložiť tomuto súdnemu orgánu otázku prípadnej nekalej povahy týchto podmienok.

46. Na úvod chcem pripomenúť, že systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky vopred pripravené predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah. [8]

47. Vzhľadom na takéto znevýhodnené postavenie článok 6 ods. 1 tejto smernice stanovuje, že nekalé podmienky nie sú pre spotrebiteľa záväzné. [9] Okrem toho podľa článku 7 ods. 1 smernice v spojení s jej dvadsiatym štvrtým odôvodnením musia členské štáty stanoviť primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili ďalšiemu uplatňovaniu nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách.

48. Súdny dvor navyše zdôraznil, že nerovný stav medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom môže byť kompenzovaný iba aktívnym postupom nezávislým od samotných zmluvných strán zo strany vnútroštátneho súdu rozhodujúceho o týchto sporoch. [10] Rozhodol tak, a to aj v kontexte insolvenčného konania, že v rámci úloh, ktoré prináležia vnútroštátnemu

[7] Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora v rámci postupu spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom stanoveného článkom 267 ZFEÚ prináleží Súdnemu dvoru poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď, ktorá mu umožní rozhodnúť spor, ktorý prejednáva. Z tohto pohľadu Súdnemu dvoru prináleží v prípade potreby preformulovať otázky, ktoré sú mu položené [pozri rozsudok zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 a C-259/19, EU:C:2020:578, bod 46)].

[8] Pozri najmä rozsudky z 15. júna 2023, Bank M. (Dôsledky vyhlásenia zmluvy za neplatnú) (C-520/21, EU:C:2023:478, bod 54 a citovaná judikatúra), a z 11. apríla 2024, Air Europa Líneas Aéreas (C-173/23, EU:C:2024:295, bod 27 a citovaná judikatúra).

[9] Ide o kogentné ustanovenie smerujúce k nahradeniu formálnej rovnováhy, ktorú zmluva nastoľuje medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, skutočnou rovnováhou, ktorá medzi nimi môže znovu zaviesť rovnosť. V tejto súvislosti pozri rozsudky z 11. apríla 2024, Air Europa Líneas Aéreas (C-173/23, EU:C:2024:295, bod 28 a citovaná judikatúra), a zo 17. júla 2014, Sánchez Morcillo a Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, bod 23 a citovaná judikatúra).

[10] Pozri rozsudky z 21. apríla 2016, Radlinger a Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, bod 53 a citovaná judikatúra), a zo 14. decembra 2023, Getin Noble Bank (Premlčacia lehota v prípade nárokov na vrátenie plnenia) (C-28/22, EU:C:2023:992, bod 78 a citovaná judikatúra).

súdu, je tento súd povinný posúdiť *ex offo* nekalú povahu zmluvnej podmienky patriacej do pôsobnosti smernice 93/13 a tým odstrániť nerovnováhu medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom, hneď ako je oboznámený s právnymi a so skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel. [11]

49. Tak ako to mohol Súdny dvor spresniť vo vzťahu k vnútroštátnym exekučným konaniam, akými sú konania o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou, [12] aj vnútroštátne konkurzné konanie podlieha požiadavkám vyplývajúcim z judikatúry Súdneho dvora, ktorých cieľom je zabezpečiť účinnú ochranu spotrebiteľov.

50. Vnútroštátny súd musí navyše podľa článku 6 ods. 1 smernice 93/13 vyvodiť všetky dôsledky, ktoré podľa vnútroštátneho práva vyplývajú zo zistenia nekalej povahy podmienky, aby sa uistil, že dotknutý spotrebiteľ ňou nie je viazaný, čo si vyžaduje vylúčenie uplatnenia podmienky považovanej za nekalú tak, aby táto podmienka nevyvolávala záväzné účinky voči tomuto spotrebiteľovi, a aby sa obnovila právna a skutková situácia, v ktorej by sa nachádzal, ak by táto podmienka neexistovala. [13]

51. Z judikatúry tiež vyplýva, že v prípade neexistencie právnej úpravy Únie v danej oblasti prináleží vnútroštátnemu právnemu poriadku každého členského štátu, aby na základe zásady procesnej autonómie určil príslušné súdy a upravil procesné podmienky žalôb určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva Únie. Z tohto dôvodu tieto procesné podmienky nesmú byť menej výhodné ako procesné podmienky týkajúce sa podobných žalôb podľa vnútroštátneho práva (zásada ekvivalencie) a nesmú prakticky znemožniť alebo nadmerne sťažiť výkon práv priznaných právnym poriadkom Únie (zásada efektivity). [14]

52. V prejednávanej veci z informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom nevyplýva, že by sa príslušná poľská právna úprava uplatňovala odlišne podľa toho, či sa spor týka práv vyplývajúcich z vnútroštátneho práva alebo práv vyplývajúcich z práva Únie, takže nasledujúca analýza sa bude týkať výlučne súladu predmetnej vnútroštátnej právnej úpravy so zásadou efektivity.

53. Pokiaľ ide o zásadu efektivity, z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že každý prípad, v ktorom vznikne otázka, či vnútroštátne procesné ustanovenie vedie k nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu výkonu práva Únie, sa musí skúmať s prihliadnutím na postavenie tohto ustanovenia v celom konaní, jeho priebeh a jeho osobitosti, pričom v prípade potreby sa musia zohľadniť zásady, ktoré sú základom vnútroštátneho súdneho systému, akou je ochrana práva na obhajobu, zásada právnej istoty a požiadavka na riadny priebeh konania. [15]

[11] Pozri najmä rozsudky zo 4. júna 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, bod 35); zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, bod 46); z 30. apríla 2014, Barclays Bank (C-280/13, EU:C:2014:279, bod 34); zo 17. júla 2014, Sánchez Morcillo a Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, bod 24), a z 21. apríla 2016, Radlinger a Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, bod 59), v ktorých Súdny dvor okrem iného dospel k záveru, že článok 7 ods. 1 smernice 93/13 bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, akou je dotknutá právna úprava, ktorá v insolvenčnom konaní neumožňuje súdu, na ktorom sa toto konanie vedie, skúmať *ex offo* prípadnú nekalú povahu zmluvných podmienok, z ktorých vznikli pohľadávky prihlásené v tomto konaní, napriek tomu, že tento súd má na tento účel k dispozícii potrebné informácie o právnych a skutkových okolnostiach.

[12] Pozri rozsudok z 29. októbra 2015, BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731, bod 20 a citovaná judikatúra).

[13] Pozri v tomto zmysle rozsudky z 30. júna 2022, Profi Credit Bulgaria (Úprava *ex offo* v prípade nekalých podmienok) (C-170/21, ďalej len „rozsudok Profi Credit Bulgaria“, EU:C:2022:518, body 41 a 42); z 15. júna 2023, Getin Noble Bank (Pozastavenie plnenia zmluvy o úvere) (C-287/22, EU:C:2023:491, bod 39), ako aj z 5. septembra 2024, Novo Banco a i. (C-498/22 až C-500/22, EU:C:2024:686, body 138 a 139, ako aj citovaná judikatúra).

[14] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. februára 2015, Baczó a Vizsnyiczai (C-567/13, EU:C:2015:88, body 41 a 42, ako aj citovaná judikatúra).

[15] Pozri najmä rozsudky z 27. februára 2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, bod 51 a citovaná judikatúra), ako aj z 22. apríla 2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, bod 53).

54. S prihliadnutím na tieto úvahy najprv preskúmam otázku predloženia posúdenia nekalej povahy zmluvných podmienok súdnemu komisárovi z hľadiska článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13. Následne sa pokúsim odpovedať na niektoré tvrdenia, ktoré v podstate uviedol správca konkurznej podstaty banky, ako aj správca úpadcu, podľa ktorých mal úpadca počas konkurzného konania možnosť dovolávať sa nekalej povahy podmienok obsiahnutých v predmetnej zmluve o úvere, takže sa treba domnievať, že zostal úplne pasívny, či dokonca že sa vedome vzdal ochrany, ktorú mu priznáva smernica 93/13. Napokon navrhnem Súdnemu dvoru odpoveď na prvú prejudiciálnu otázku so zreteľom na všetky uvedené skutočnosti a vzhľadom na okolnosti sporu vo veci samej.

O predložení posúdenia nekalej povahy zmluvných podmienok súdnemu komisárovi z hľadiska zásady efektivity

55. Súdny dvor už rozhodol, že požiadavka aktívneho konania spotrebiteľa a pokračovanie v samostatnom kontradiktórnom konaní,[16] alebo že konkrétne konanie zahŕňa určité procesné požiadavky, ktoré spotrebiteľ musí dodržiavať, aby mohol uplatniť svoje práva,[17] neznamená, že mu bolo odňaté právo na účinnú súdnu ochranu.

56. Vzniká teda otázka, do akej miery môže nové rozhodnutie súdneho komisára zaručiť spotrebiteľovi účinnú súdnu ochranu a splniť požiadavky stanovené v článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13.

57. V prejednávanej veci treba konštatovať, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že súdny komisár, ktorému je predložená otázka nekalej povahy zmluvných podmienok, aby v dôsledku toho prípadne zmenil zoznam pohľadávok, nie je viazaný názorom konkurzného súdu, pokiaľ ide o nekalú povahu dotknutých podmienok, a môže rozhodnúť, že tento zoznam nie je potrebné meniť. Uplatniteľné ustanovenia vnútroštátneho práva okrem toho nestanovujú, že súdny komisár je povinný posúdiť nekalú povahu zmluvných podmienok, ani že by mu konkurzný súd mohol nariadiť konať takýmto spôsobom. Posúdenie prípadnej nekalej povahy zmluvných podmienok pri novom rozhodovaní súdneho komisára sa teda spája s určitou neistotou.

58. Z informácií uvedených v spise tiež vyplýva, že proti uzneseniu súdneho komisára možno podať opravný prostriedok na konkurznom súde, ktorý má potom právomoc preskúmať možnú nekalú povahu zmluvných podmienok.[18] V prípade opravného prostriedku proti uzneseniu súdneho komisára by teda bolo nevyhnutne na konkurznom súde, aby na konci tohto „procesného pingpongu“[19] rozhodol o otázke nekalej povahy dotknutých podmienok a zmeny zoznamu pohľadávok.

[16] Pozri v tomto zmysle rozsudok Profi Credit Bulgaria (body 45 až 49), v ktorom Súdny dvor konštatoval, že vnútroštátna právna úprava, ktorá stanovuje, že skúmanie existencie pohľadávky nepatrí do právomoci súdu v rámci konania o platobnom rozkaze a v dôsledku toho vyžaduje, aby dotknutý spotrebiteľ viedol samostatné konanie na účely výkonu svojho práva na úplné vrátenie, nie je v rozpore so zásadou efektivity.

[17] Pozri rozsudok z 31. mája 2018, Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367, body 50 a 54), v ktorom Súdny dvor okrem iného konštatoval, že účinnosť ochrany požadovanej smernicou 93/13 nebráni existencii iného účinného procesného postupu pre spotrebiteľa, ktorý umožňuje vymáhanie súm vyplatených bez právneho dôvodu.

[18] Vychádzam z pripomienok správcu konkurznej podstaty banky týkajúcich sa sťažnosti, ktorú možno podať proti uzneseniu súdneho komisára prijatému po tom, čo preskúmal námietku podanú proti zoznamu pohľadávok, ktorý pôvodne vypracoval správca.

[19] Tento výraz použil generálny advokát Bobek v návrhoch, ktoré predniesol vo veci Torubarov (C-556/17, EU:C:2019:339, bod 2), na označenie nežiaducej situácie, v ktorej si vec opakovane prehadzujú tam a späť súdy v rámci všeobecného súdnictva alebo súdy a správne orgány v rámci správneho súdnictva.

59. K vyššie uvedenej neistote sa pridávajú, ako uvádza vnútroštátny súd, neodôvodnené prieťahy pri vybavovaní veci, keďže tento súd už má k dispozícii všetky skutkové a právne informácie, ktoré mu umožňujú posúdiť prípadnú nekalú povahu podmienok predmetnej úverovej zmluvy.

60. Okrem toho chcem poznamenať, že podľa vnútroštátneho súdu rozhodnutie o prerušení konania a predložení otázky nekalej povahy zmluvných podmienok súdnemu komisárovi má za následok, že počas celej doby prípadného preskúmania tejto otázky súdnym komisárom je polovica mzdy úpadcu naďalej predmetom zrážok zaradených do konkurznej podstaty. V prejednávanej veci úpadca tvrdil, že výška mzdy, ktorá mu po tejto zrážke zostane, mu nepostačuje na zabezpečenie jeho potrieb a potrieb jeho rodiny. Ustanovenia uplatniteľné na konkurzné konanie, ako ich uvádza vnútroštátny súd, neumožňujú ani konkurznému súdu, ani súdnemu komisárovi upraviť zrážanú sumu.[20] Ako som totiž uviedol vyššie,[21] konkurzný súd môže až v čase vypracovania plánu vyplatenia veriteľov zohľadniť osobnú situáciu úpadcu a rozhodnúť vo svojom uznesení týkajúcom sa stanovenia plánu vyplatenia, ktorým sa ukončuje konkurzné konanie, o splátke nižšej mesačnej sumy.

61. V tejto súvislosti z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že ochrana, ktorú smernica 93/13 priznáva spotrebiteľom, sa vzťahuje aj na prípady, v ktorých sa spotrebiteľ, ktorý s predajcom alebo dodávateľom uzavrel zmluvu obsahujúcu nekalú podmienku, zdrží namietania nekalej povahy tejto podmienky, okrem iného z dôvodu, že je odrádzaný od ich uplatňovania vzhľadom na náklady, ktoré by spôsobilo súdne konanie,[22] alebo ak existuje nezanedbateľné riziko, že nepodá požadovanú námietku vzhľadom na trovy, ktoré by mu tým vznikli v porovnaní s výškou sporného dlhu, čo môže spotrebiteľa odradiť od toho, aby sa obrátil na súd na účely preskúmania potenciálne nekalej povahy zmluvných podmienok.[23]

62. V rámci konkurzného konania, o aké ide v prejednávanej veci, podľa môjho názoru existuje nezanedbateľné riziko, že úpadca, ktorý sa už nachádza v neistej finančnej situácii, bude odradený od uplatňovania práv, ktoré mu priznáva smernica 93/13. Tak je to totiž aj v prípade, keď konkurzný súd, ktorý má pochybnosti o nekalej povahe určitých zmluvných podmienok, môže len prerušiť konanie a predložiť otázku súdnemu komisárovi, čo predlžuje konanie a ponecháva úpadcu na ďalšiu dobu v situácii, keď jeho mzda naďalej podlieha automatickým zrážkam, ktoré nemožno upraviť, a to o to viac, ak preskúmanie nekalej povahy predmetných podmienok súdnym komisárom nie je zaručené.

[20] Chcem poukázať na to, že pripomienky účastníkov konania, ktorými tvrdia opak, vrátane ich odpovedí na otázky položené na pojednávaní, mi neumožnili určiť, či a prípadne za akých podmienok dotknuté vnútroštátne právo umožňuje úpadcovi požiadať o vylúčenie určitej časti jeho majetku z konkurznej podstaty a dosiahnuť toto vylúčenie, a do akej miery by sa takto dotknutý majetok mohol týkať zrážok z jeho mzdy. Keďže len vnútroštátny súd má právomoc zistiť a posúdiť skutkový stav veci samej, ako aj vykladať a uplatňovať vnútroštátne právo (rozsudok z 9. júla 2020, Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale, C-698/18 a C-699/18, ďalej len „rozsudok Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale“, EU:C:2020:537, bod 46), na účely tejto analýzy vychádzam z predpokladu, že vnútroštátne právo uplatniteľné na predmetné konkurzné konanie neumožňovalo ani konkurznému súdu ani súdnemu komisárovi upraviť zrážky zo mzdy úpadcu, ako to vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

[21] Pozri bod 33 vyššie.

[22] Pozri v tomto zmysle napríklad uznesenie zo 16. novembra 2010, Pohotovosť (C-76/10, EU:C:2010:685, body 43 a 44); rozsudky z 21. novembra 2002, Cofidis (C-473/00, EU:C:2002:705, bod 34); zo 14. júna 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, bod 54), a zo 4. júna 2020, Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, bod 31 a citovaná judikatúra).

[23] Pozri rozsudok zo 17. mája 2022, Impuls Leasing România (C-725/19, ďalej len „rozsudok Impuls Leasing România“, EU:C:2022:396, body 50, 58 a 59, ako aj citovaná judikatúra), v ktorom Súdny dvor spresnil, že je pravdepodobné, že dlžník v omeškaní s platením nemá k dispozícii dostatočné finančné prostriedky na zloženie zábezpeky požadovanej na podanie námietky, čo platí o to viac v prípade, keď hodnota predmetu podaných žalôb značne presahuje celkovú hodnotu zmluvy. V tejto súvislosti pozri tiež rozsudky z 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, body 67 a 68); z 26. júna 2019, Addiko Bank (C-407/18, EU:C:2019:537, bod 60), a zo 4. mája 2023, BRD Groupe Societé Générale a Next Capital Solutions (C-200/21, EU:C:2023:380, body 38 a 39).

63. Pokiaľ už konkurzný súd z úradnej moci alebo na návrh úpadcu predložil otázku nekalej povahy určitých podmienok súdnemu komisárovi, úpadca môže byť tiež odradený od podania opravného prostriedku proti uzneseniu súdneho komisára s cieľom ďalej neodďaľovať okamih, keď konkurzný súd môže pri vypracovaní plánu vyplatenia veriteľov zohľadniť jeho finančné ťažkosti, aj keď by to znamenalo, že predmetná pohľadávka zostane zachovaná v celom rozsahu.

64. Za týchto podmienok sa domnievam, že konkurzné konanie, o ktoré ide vo veci samej, ohrozuje dosiahnutie cieľa sledovaného smernicou 93/13 a zdá sa, že je v rozpore s judikatúrou Súdneho dvora, podľa ktorej špecifiká súdnych konaní prebiehajúcich v rámci vnútroštátneho práva medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom nemôžu predstavovať skutočnosť, ktorá by mohla ovplyvniť právnu ochranu, ktorá spotrebiteľom musí byť poskytnutá na základe ustanovení smernice 93/13. [24]

65. Hypotetickú povahu preskúmania nekalej povahy zmluvných podmienok súdnym orgánom treba považovať za nedostatočnú na zabezpečenie plnej účinnosti ochrany spotrebiteľa požadovanej smernicou 93/13. Je potrebné, aby takéto preskúmanie vykonal v prípade potreby *ex offo* či už prvý súd, ktorý začne konať vo veci, alebo druhý súd, a aby neexistovalo významné riziko, že spotrebiteľ sa vzdá ochrany proti nekalým podmienkam podľa smernice 93/13, pričom táto ochrana musí byť konkrétna a účinná, a nie teoretická alebo iluzórna.

66. Za okolností prejednávanej veci a vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora preto existujú silné náznaky, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 bránia uplatneniu predmetných vnútroštátnych procesných pravidiel, keďže podľa môjho názoru nepredstavujú ani primeraný, ani účinný prostriedok na zabránenie používania nekalých podmienok, v dôsledku čoho je ochrana spotrebiteľa neúplná a nedostatočná.

67. Tento záver sa mi nezdá byť spochybnený skutočnosťou, že v prípade nepodania námietky proti uzneseniu, ktorým súdny komisár pôvodne schválil zoznam pohľadávok, toto uznesenie nadobúda právnu silu rozhodnutej veci, ako uviedol správca konkurznej podstaty banky na pojednávaní.

68. Je pravda, že zásada právnej sily rozhodnutej veci má určitý význam tak v právnom poriadku Únie, ako aj vo vnútroštátnych právnych poriadkoch a Súdny dvor už mal veľakrát príležitosť spresniť, že na to, aby sa zabezpečila tak stabilita práva a právnych vzťahov, ako aj riadny výkon spravodlivosti, je dôležité, aby sa nemohli napadnúť súdne rozhodnutia, ktoré sa stali konečnými po vyčerpaní dostupných opravných prostriedkov alebo po uplynutí lehôt stanovených na podanie týchto opravných prostriedkov. [25]

69. Súdny dvor tiež uznal, že ochrana spotrebiteľa nie je absolútna. Konkrétne usúdil, že právo Únie neukladá vnútroštátnemu súdu povinnosť neuplatniť vnútroštátne procesné normy, na základe ktorých rozhodnutie nadobúda právnu silu rozhodnutej veci, aj keby to umožnilo

[24] Pozri najmä rozsudky zo 14. júna 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, bod 55); zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, bod 62); zo 17. júla 2014, Sánchez Morcillo a Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, bod 46), ako aj Impuls Leasing România (bod 45 a citovaná judikatúra).

[25] Pozri najmä rozsudky zo 16. marca 2006, Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, bod 20 a citovaná judikatúra); zo 6. októbra 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, ďalej len „rozsudok Asturcom“, EU:C:2009:615, body 35 a 36); z 26. januára 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, bod 46), a zo 17. mája 2022, SPV Project 1503 a i. (C-693/19 a C-831/19, ďalej len „rozsudok SPV Project 1503“, EU:C:2022:395, bod 57 a citovaná judikatúra).

napraviť porušenie ustanovenia, bez ohľadu na jeho povahu, obsiahnutého v smernici 93/13, avšak v súlade s dodržiavaním zásad ekvivalencie a efektivity,[26] a pokiaľ neexistuje nezanedbateľné riziko, že spotrebiteľ nepodá opravný prostriedok v lehote stanovenej na tento účel.[27]

70. Súdny dvor tiež spresnil, že vnútroštátna právna úprava, podľa ktorej sa preskúmanie nekalej povahy zmluvných podmienok *ex offo* považuje za uskutočnené a nadobudlo právnu silu rozhodnutej veci, a to aj v prípade neexistencie akéhokoľvek odôvodnenia v rozhodnutí na tento účel, môže vzhľadom na povahu a význam verejného záujmu, ktorý je základom ochrany, ktorú spotrebiteľom priznáva smernica 93/13, zbaviť obsahu povinnosť vnútroštátneho súdu preskúmať *ex offo* prípadnú nekalú povahu zmluvných podmienok.[28]

71. Podľa Súdneho dvora v prípade absencie odôvodnenia potvrdzujúceho existenciu preskúmania nekalej povahy dotknutých zmluvných podmienok, spotrebiteľ nebol informovaný o existencii tohto preskúmania, ani, a to aspoň v stručnej forme, o dôvodoch, na základe ktorých sa súd domnieval, že dotknuté podmienky neboli nekalé. Účinné preskúmanie prípadnej nekalej povahy zmluvných podmienok, ako to vyžaduje smernica 93/13, pritom nemožno zaručiť, ak by sa právna sila rozhodnutej veci vzťahovala aj na súdne rozhodnutia, ktoré nepotvrdzujú takéto preskúmanie.[29]

72. V takýchto prípadoch si požiadavka účinnej súdnej ochrany vyžaduje, aby súd rozhodujúci o veci v neskoršej fáze mohol posúdiť, a to aj po prvýkrát, prípadnú nekalú povahu zmluvných podmienok, na základe ktorých súd predtým vydal rozhodnutie na návrh veriteľa a proti ktorému dlžník nepodal námietku.[30]

73. Vzhľadom na túto judikatúru sa domnievam, že za okolností veci samej v prípade uznesenia súdneho komisára, ktoré nadobudlo právnu silu rozhodnutej veci, hoci nedošlo k preskúmaniu nekalej povahy zmluvných podmienok, z ktorých vyplýva pohľadávka v konkurze, smernica 93/13 ukladá konkurznému súdu povinnosť posúdiť *ex offo* alebo na návrh účastníka konania, ak má k dispozícii právne a skutkové informácie potrebné na tento účel, prípadnú nekalú povahu týchto podmienok, a vyvodiť z toho potrebné dôsledky.

74. V súlade s judikatúrou Súdneho dvora by to mohlo byť inak len vtedy, ak by súdny komisár výslovne uviedol, že vykonal preskúmanie nekalej povahy dotknutých zmluvných podmienok a že toto preskúmanie, aspoň stručne odôvodnené, neodhalilo existenciu žiadnej nekalej podmienky,

[26] Pozri v tomto zmysle rozsudky z 26. januára 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, bod 49 a citovaná judikatúra); SPV Project 1503 (bod 58 a citovaná judikatúra); zo 17. mája 2022, Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394, body 41 a 42, ako aj citovaná judikatúra), a z 18. januára 2024, Getin Noble Bank a i. (Preskúmanie nekalej povahy zmluvných podmienok *ex offo*) (C-531/22, EU:C:2024:58, bod 57 a citovaná judikatúra). Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Tančev v spojených veciach SPV Project 1503 a i. (C-693/19 a C-831/19, EU:C:2021:615, body 71 a 72), a uznesenie z 28. novembra 2018, PKO Bank Polski (C-632/17, EU:C:2018:963, bod 45 a citovaná judikatúra).

[27] Pozri rozsudok z 18. februára 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, body 45 až 55).

[28] Pozri rozsudok SPV Project 1503 (bod 65).

[29] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. mája 2022, Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394, body 49 a 50), ako aj návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Medina vo veci Všeobecná úverová banka (C-598/21, EU:C:2023:22, bod 99). Naproti tomu v bode 51 vyššie uvedeného rozsudku Ibercaja Banco Súdny dvor konštatoval, že táto ochrana by bola zabezpečená, ak by vnútroštátny súd vo svojom rozhodnutí povoľujúcom výkon rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou výslovne uviedol, že *ex offo* preskúmal nekalú povahu podmienok právneho titulu, na základe ktorého sa začalo konanie o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou, že toto preskúmanie, aspoň stručne odôvodnené, nepreukázalo existenciu žiadnej nekalej podmienky a že pri nepodaní námietky v lehote stanovenej vnútroštátnym právom bude pre spotrebiteľa nemožné uplatniť prípadnú nekalú povahu týchto podmienok.

[30] Pozri v tomto zmysle rozsudky SPV Project 1503 (body 65 a 66), ako aj z 18. januára 2024, Getin Noble Bank a i. (Preskúmanie nekalej povahy zmluvných podmienok *ex offo*) (C-531/22, EU:C:2024:58, bod 58 a citovaná judikatúra).

prípadne by okrem toho spresnil, že jeho posúdenie po uvedenom preskúmaní už nemožno spochybniť vzhľadom na to, že v lehote stanovenej na tento účel nebol podaný opravný prostriedok. V prejednávanej veci to tak pritom nie je, čo nebolo spochybnené.

O pasivite úpadcu vo vzťahu k ďalším možnostiam domáhať sa práv priznaných smernicou 93/13

75. Z judikatúry nepochybne vyplýva, že dodržiavanie zásady efektivity nemôže viesť až k tomu, aby v plnej miere nahradila úplnú nečinnosť dotknutého spotrebiteľa.[31] V tejto súvislosti je dôležité zdôrazniť, že práve v rozsudku Asturcom[32] Súdny dvor po prvýkrát poukázal na toto výslovné obmedzenie zásahu vnútroštátneho súdu *ex offo*, pokiaľ ide o ochranu, ktorú spotrebiteľom priznáva smernica 93/13. Ide tiež o jedinú vec, v ktorej Súdny dvor z tohto konštatovania priamo vyvodil dôsledky.[33] V tejto veci vznikla otázka nekalej povahy rozhodcovskej doložky na súde poverenom núteným výkonom právoplatného rozhodcovského rozsudku. Súdny dvor konštatoval, že dodržiavanie zásady efektivity za takých okolností, o aké ide v danej veci, nemôže dospieť až k požiadavke, aby vnútroštátny súd musel nielen kompenzovať procesné opomenutie spotrebiteľa, ktorý nepozná svoje práva, ale aj v plnej miere nahradiť celkovú pasivitu dotknutého spotrebiteľa, ktorý sa nezúčastnil na rozhodcovskom konaní, nedostavil sa k rozhodcovi ani nepodal v lehote dvoch mesiacov stanovenej vnútroštátnymi pravidlami žalobu o neplatnosť proti rozhodcovskému rozsudku, ktorý sa z tohto dôvodu stal právoplatným.

76. Domnievam sa však, že okolnosti prejednávanej veci sa líšia od okolností, ktoré viedli Súdny dvor k tomuto záveru v rozsudku Asturcom. V prejednávanej veci sa úpadca zúčastnil konkurzného konania a prostredníctvom svojho právneho zástupcu sa dostavil na konkurzný súd. Tento zástupca navyše po pojednávaní na konkurznom súde predložil dokument, ktorého cieľom bolo konštatovať nekalú povahu určitých zmluvných podmienok predmetnej zmluvy o úvere, čo umožnilo konkurznému súdu zaoberať sa touto otázkou.

77. Je pravda, že úpadca nepodal námietku voči zoznamu pohľadávok a nepodal žalobu o určenie neexistencie spornej pohľadávky.

78. Nemožno mu však vytýkať úplnú pasivitu.

79. Súdny dvor totiž pri mnohých príležitostiach spresnil stanovisko prijaté v rozsudku Asturcom. S odkazom na túto judikatúru týkajúcu sa úplnej pasivity spotrebiteľa Súdny dvor viackrát dodal, že je potrebné skúmať, či vzhľadom na osobitosti dotknutého vnútroštátneho konania existuje nezanedbateľné riziko, že v konaniach začatých na podnet predajcov alebo dodávateľov, keď sú spotrebitelia v postavení protistrany, sú títo spotrebitelia odradení od dovolávania sa práv, ktoré im vyplývajú zo smernice 93/13, najmä z dôvodu osobitne krátkych

[31] Pozri okrem iného rozsudky zo 17. mája 2022, Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397, bod 28); z 22. septembra 2022, Vicente (Žaloba týkajúca sa zaplatenia odmeny advokáta) (C-335/21, ďalej len „rozsudok Vicente“, EU:C:2022:720, bod 56); z 13. júla 2023, CAJASUR Banco (C-35/22, EU:C:2023:569, bod 28), ako aj z 18. januára 2024, Getin Noble Bank a i. (Preskúmanie nekalej povahy zmluvných podmienok *ex offo*) (C-531/22, EU:C:2024:58, bod 45).

[32] Rozsudok Asturcom (body 47 a 48).

[33] Súdny dvor občas pripomenul pojem „pasivita“ v súvislosti so skutočnosťou, že požiadavku na iniciovanie súdneho postupu zo strany spotrebiteľa nemožno ako takú považovať za odporujúcu zásade efektivity [pozri rozsudky z 10. septembra 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, body 55 až 57); z 1. októbra 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, body 62 a 63), ako aj Profi Credit Bulgaria (bod 48)].

lehôt stanovených na podanie opravného prostriedku, alebo z dôvodu, že môžu byť odradení od obrany vzhľadom na trovy, ktoré by si vyžiadalo súdne konanie v porovnaní s výškou sporného dlhu, či dokonca preto, že nevedia alebo si neuvedomujú rozsah svojich práv. [34]

80. V prejednávanej veci z informácií uvedených v spise vyplýva, že v rámci konkurzného konania podľa poľského práva môže úpadca v zásade podať námietku proti zoznamu pohľadávok alebo žalobu o neexistenciu pohľadávky len pod podmienkou, že predtým oznámil správcovi, že odmieta uznať dotknutú pohľadávku. Vnútroštátny súd pritom uviedol, že ak by úpadca oznámil správcovi svoje pochybnosti, pokiaľ ide o nekalú povahu zmluvných podmienok, viedlo by to k začatiu konania na všeobecnom súde, [35] čo by predĺžilo konkurzné konanie, počas ktorého mzda úpadcu naďalej podlieha automatickým zrážkam, a vznikli by dodatočné súdne náklady.

81. Okrem toho vyhlásením o uznaní pohľadávky úpadca stráca právo dovolávať sa následne neplatnosti zmluvy, na ktorej je založená dotknutá pohľadávka. Na pojednávaní bolo potvrdené, že takéto uznanie znamená, že úpadca uznáva tak výšku pohľadávky, ako aj jej právny základ. Pokiaľ ide o lehotu, v rámci ktorej je úpadca vyzvaný, aby predložil vyhlásenie o uznaní alebo neuznaní pohľadávky, nič v spise neumožňuje jej určenie a zákon o konkurze stanovuje len to, že ide o „stanovenú lehotu“ oznámenú správcom. [36]

82. Vnútroštátny súd navyše uviedol, že námietka proti zoznamu pohľadávok musí byť podaná v lehote dvoch týždňov od zverejnenia tohto zoznamu a je podmienená zaplatením pomerného súdneho poplatku vo výške 5 % z hodnoty predmetu sporu, pričom spresnil, že nesmie byť nižší ako 30 PLN (približne 6 eur) ani vyšší ako 100 000 PLN (približne 22 000 eur). [37] Tento poplatok mal byť okrem toho zaplatený z vlastných prostriedkov úpadcu čerpaných zo zvyšnej časti jeho mzdy po zrážke.

83. Súdny dvor pritom už mal príležitosť rozhodnúť, že lehota dvoch týždňov je osobitne krátka a vytvára nezanedbateľné riziko, že spotrebiteľ nepodá požadovanú námietku, [38] a že dlžník podliehajúci povinnosti zaplatiť zábezpeku, ktorá sa vypočíta na základe hodnoty predmetu opravného prostriedku, môže byť odradený od podania námietky. [39]

84. Napokon treba pripomenúť, že uznanie znevýhodneného postavenia spotrebiteľa voči predajcovi alebo dodávateľovi, pokiaľ ide tak o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, je základom systému ochrany priznaného smernicou 93/13. Judikatúra neustále opakuje, že

[34] Pozri v tomto zmysle najmä rozsudok z 13. júla 2023, CAJASUR Banco (C-35/22, EU:C:2023:569, bod 28), ktorý odkazuje na rozsudok Vicente (bod 56 a citovaná judikatúra), pričom tento zase odkazuje na body 54 a 56 rozsudku zo 14. júna 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349). Pozri tiež rozsudok z 18. januára 2024, Getin Noble Bank a i. (Preskúmanie nekalej povahy zmluvných podmienok *ex offo*) (C-531/22, EU:C:2024:58, body 53 a 60).
Aj ďalšie okolnosti viedli Súdny dvor k vylúčeniu pasivity spotrebiteľa v zmysle judikatúry vyplývajúcej z rozsudku Asturcom: pozri rozsudok zo 17. mája 2022, Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397, bod 38), ako aj návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Medina vo veci GR REAL (C-351/23, EU:C:2024:950, bod 105).

[35] Hoci správca konkurznej podstaty banky spochybnil toto tvrdenie, chcem pripomenúť, že v rámci konania podľa článku 267 ZFEÚ, ktoré je založené na jasnom rozdelení úloh medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom, má výlučne vnútroštátny súd právomoc zistiť a posúdiť skutkový stav v spore vo veci samej, ako aj vykladať a uplatňovať vnútroštátne právo (pozri rozsudok Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale, bod 46).

[36] Ustanovenie článku 243 zákona o konkurze.

[37] Podľa výmenného kurzu z 20. septembra 2023.

[38] Pozri rozsudky z 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, body 65 a 66), ako aj z 18. januára 2024, Getin Noble Bank a i. (Preskúmanie nekalej povahy zmluvných podmienok *ex offo*) (C-531/22, EU:C:2024:58, body 53 až 55 a citovaná judikatúra).

[39] Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Tančev vo veci Impuls Leasing România (C-725/19, EU:C:2021:616, bod 58), a rozsudok Impuls Leasing România (bod 60).

spotrebitelia nemusia vedieť o nekalej povahe podmienky uvedenej v zmluve o hypotekárnom úvere alebo si neuvedomujú rozsah svojich práv vyplývajúcich zo smernice 93/13,[40] a to ani v momente úplného splnenia zmluvy alebo v nadväznosti naň.[41]

85. Samotná skutočnosť, že k spochybneniu nekalej povahy určitých podmienok zmluvy o úvere, o ktorú ide v prejednávanej veci, došlo až v neskoršom štádiu konkurzného konania, teda podľa môjho názoru neumožňuje pripísať úpadcovi úplne pasívne správanie.

86. Z vyššie uvedeného vyplýva, že podmienky výkonu práva domáhať sa ochrany, ktorú priznáva smernica 93/13, v rámci konkurzného konania podľa poľského práva, ako ich uviedol vnútroštátny súd, poukazujú na skutočnosti, ktoré môžu vyvolať vážne pochybnosti o účinnosti dostupných prostriedkov súdneho preskúmania. Podľa môjho názoru tak existuje nezanedbateľné riziko, že spotrebiteľ nepožiada správcu o ochranu, ktorú požíva na základe smernice 93/13, pretože nepozná alebo si neuvedomuje rozsah svojich práv, a zdrží sa podania námietky proti zoznamu pohľadávok, pretože môže byť odradený od obrany vzhľadom na poplatky spojené s námietkou vo vzťahu k výške sporného dlhu, pričom námietka musí byť navyše podaná v osobitne krátkej lehote. Za týchto podmienok sa teda nemožno domnievať, že úpadca vykazoval úplnú pasivitu v zmysle judikatúry uvedenej v bode 75 vyššie.

O vzdaní sa práv priznaných smernicou 93/13

87. Súdny dvor spresnil, že systém ochrany zavedený smernicou 93/13 nie je povinný. Právo spotrebiteľa na účinnú ochranu zahŕňa aj možnosť vzdať sa uplatňovania svojich práv, takže vnútroštátny súd musí prípadne vziať do úvahy vôľu vyjadrenú spotrebiteľom vtedy, keď si je vedomý toho, že nekalá podmienka nie je záväzná, avšak si nepraje, aby bola zrušená, čím vyslovuje slobodný a vedomý súhlas s dotknutou podmienkou.[42]

88. V prejednávanej veci nič nenasvedčuje tomu, že by si úpadca od okamihu vypracovania zoznamu pohľadávok správcom uvedomoval nezáväznú povahu niektorých podmienok predmetnej zmluvy o úvere a dôsledky, ktoré z toho vyplývajú, takže by sa so znalosťou veci vzdal možnosti dovolávať sa ich nekalej povahy a ochrany, ktorú mu priznáva smernica 93/13. Osobná platobná neschopnosť bola vyhlásená 15. októbra 2019 a súdny komisár uznesením z 26. apríla 2021 schválil zoznam pohľadávok. Úpadca mal však právne zastúpenie až od 3. novembra 2022. Tento právny zástupca navyše hneď po pojednávaní na konkurznom súde predložil písomný dokument, v ktorom sa dovolával nekalej povahy podmienok obsiahnutých v predmetnej zmluve o úvere.

89. Zastávam teda názor, že vzhľadom na neexistenciu poradenstva právneho zástupcu nemožno dospieť k záveru, že úpadca sa tým, že uznal prihlásenia pohľadávok správcovi a nepodal námietku súdnemu komisárovi, s konečnou platnosťou a slobodne a informovane vzdal možnosti dovolávať sa systému ochrany pred používaním nekalých podmienok predajcami alebo dodávateľmi zavedeného smernicou 93/13 v prospech spotrebiteľov.

[40] Pozri najmä rozsudky z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, bod 88); z 10. júna 2021, BNP Paribas Personal Finance (C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470, bod 45), ako aj z 25. apríla 2024, Banco Santander (Oddelenie premlčacej lehoty) (C-561/21, EU:C:2024:362, bod 33).

[41] Pozri rozsudok Raiffeisen Bank a BRD Groupe Société Générale (bod 65 a citovaná judikatúra).

[42] Pozri najmä rozsudky zo 14. apríla 2016, Sales Sinués a Drame Ba (C-381/14 a C-385/14, EU:C:2016:252, bod 25 a citovaná judikatúra), a z 9. júla 2020, Ibercaja Banco (C-452/18, EU:C:2020:536, body 25 až 28 a citovaná judikatúra).

Záver týkajúci sa prvej prejudiciálnej otázky

90. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy sa domnievam, že poľské procesné ustanovenia upravujúce konkurzné konanie, alebo prinajmenšom spôsob, akým sa uplatňujú v poľskej právnej praxi, môžu úpadcom nadmerne sťažiť uplatňovanie ochrany, ktorú im má poskytovať smernica 93/13, a teda nespĺňajú štandardy účinnej súdnej ochrany spotrebiteľov.

91. Preto navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prvú prejudiciálnu otázku tak, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia takej vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá v rámci konkurzného konania stanovuje, že po schválení zoznamu pohľadávok rozhodnutím súdneho orgánu, z ktorého výslovne nevyplýva, že došlo k preskúmaniu nekalej povahy zmluvných podmienok, a pokračovaní konania na konkurznom súde je tento súd viazaný týmto zoznamom, takže nemôže posúdiť *ex offo* alebo na návrh spotrebiteľa nekalú povahu zmluvných podmienok, ani v dôsledku toho zmeniť uvedený zoznam, ale v prípade potreby musí prerušiť konanie a predložiť tomuto súdnemu orgánu otázku prípadnej nekalej povahy týchto podmienok.

O druhej prejudiciálnej otázke týkajúcej sa prijatia predbežných opatrení

92. Svojou druhou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá neumožňuje nariadiť predbežné opatrenia v rámci konkurzného konania, o aké ide v prejednávanej veci.

93. Pokiaľ ide o otázku nariadenia predbežných opatrení,[43] chcem pripomenúť, že právo Únie neharmonizuje postupy uplatniteľné na preskúmanie údajne nekalej povahy zmluvnej podmienky. Tieto postupy patria do vnútroštátneho právneho systému členských štátov v súlade so zásadou procesnej autonómie členských štátov, ale pod podmienkou, že sú v súlade so zásadami ekvivalencie a efektivity.[44] Ako už bolo uvedené, nasledujúca analýza sa zameria na zásadu efektivity, ktorá je ako jediná predmetom otázok vnútroštátneho súdu.

94. Pokiaľ ide konkrétne o predbežné opatrenia navrhnuté na účely uplatnenia práv vyplývajúcich zo smernice 93/13, Súdny dvor mohol konštatovať, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá neumožňuje súdu rozhodujúcemu vo veci samej, ktorý je príslušný na posúdenie nekalej povahy zmluvnej podmienky, prijať predbežné opatrenia, ako je prerušenie konania o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou, ak je prijatie týchto opatrení nevyhnutné na zabezpečenie plnej účinnosti rozhodnutia, ktoré má byť prijaté v súvislosti s nekalou povahu zmluvných podmienok, keďže v takom prípade môže táto právna úprava ohroziť účinnosť ochrany požadovanej uvedenou smernicou.[45]

[43] Pre informáciu chcem poznamenať, že vnútroštátny súd spresnil, že predbežné opatrenia, ktoré zamýšľa prijať, by spočívali v znížení mesačnej zrážky zo mzdy úpadcu.

[44] Pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Medina vo veci M.K. (C-324/23, EU:C:2024:1031, bod 40), ako aj okrem iného rozsudky z 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, bod 57 a citovaná judikatúra); Vicente (bod 53 a citovaná judikatúra), a z 15. júna 2023, Getin Noble Bank (Pozastavenie plnenia zmluvy o úvere) (C-287/22, EU:C:2023:491, bod 40).

[45] Pozri v tomto zmysle rozsudky zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, body 59, 60 a 64), ako aj zo 17. júla 2014, Sánchez Morcillo a Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, bod 28); pozri tiež uznesenie zo 14. novembra 2013, Banco Popular Español a Banco de Valencia (C-537/12 a C-116/13, EU:C:2013:759, bod 60).

95. Táto judikatúra však spadá do osobitného kontextu. Bez tejto možnosti prijať predbežné opatrenia by totiž konečné rozhodnutie súdu rozhodujúceho vo veci samej, ktorým sa vyhlasuje nekalá povaha dotknutej zmluvnej podmienky, umožňovalo uvedenému spotrebiteľovi zabezpečiť len ochranu *a posteriori* výlučne ako náhradu škody, ktorá sa ukázala ako neúplná a nedostatočná a nepredstavovala ani primeraný ani účinný prostriedok na zabránenie uplatňovaniu nekalých podmienok v rozpore s článkom 7 ods. 1 smernice 93/13. [46]

96. Rovnako v prípade, keď Súdny dvor konštatoval, že je nevyhnutné, aby bolo možné prerušiť konanie o individuálnej žalobe spotrebiteľa o určenie nekalej povahy zmluvnej podmienky až do vydania konečného rozsudku v paralelne prebiehajúcom konaní o hromadnej žalobe, ktorého výsledok môže byť použitý v rámci individuálnej žaloby, existovalo riziko, že spotrebiteľ zaplatí v priebehu súdneho konania o určení neplatnosti zmluvy o hypotekárnom úvere, ktorého dĺžka môže byť značná, vyššie mesačné splátky, ako sú tie, ktoré by skutočne dlhoval, ak by sa dotknutá podmienka musela zrušiť. [47]

97. Okrem toho Súdny dvor spresnil, že ak dotknutá vnútroštátna právna úprava umožňuje prijatie predbežných opatrení, plná účinnosť ochrany spotrebiteľov sledovaná smernicou 93/13 vyžaduje, aby boli tieto opatrenia nariadené spôsobom, ktorý nemôže spotrebiteľa odradiť od podania žaloby a zotrvania na nej. [48]

98. V inej veci, v ktorej vnútroštátna právna úprava tiež umožňovala nariadenie predbežných opatrení, hoci boli tradične odmietané, Súdny dvor uviedol, že ak sa vnútroštátny súd domnieva, že jednak existujú dostatočné indície o tom, že dotknuté zmluvné podmienky sú nekalé a že vrátenie súm zaplatených dotknutým spotrebiteľom na základe úverovej zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, je pravdepodobné, a jednak, že v prípade nenariadenia predbežného opatrenia spočívajúceho v pozastavení platenia mesačných splátok dlhovaných na základe tejto zmluvy nemožno zaručiť plnú účinnosť konečného rozhodnutia, ktoré má byť vo veci samej vydané, čo prináleží posúdiť vnútroštátnemu súdu s prihliadnutím na všetky okolnosti prejednávanej veci, tento súd v tom prípade musí nariadiť predbežné opatrenie spočívajúce v pozastavení plnenia povinnosti tohto spotrebiteľa uskutočniť platby na základe uvedenej zmluvy. [49]

[46] Je to tak v prípade, ak sa výkon rozhodnutia týkajúci sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou uskutočňuje pred vyhlásením rozhodnutia súdu rozhodujúceho vo veci samej, ktorým sa konštatuje nekalá povaha zmluvnej podmienky tvoriacej základ hypotéky, a teda neplatnosť exekučného konania, čo má za následok definitívnu a neodvratnú stratu nehnuteľnosti určenej na bývanie, a to o to viac, ak ide o rodinné bývanie spotrebiteľa, ako to bolo vo veciach Aziz, Banco Popular Español a Banco de Valencia, ako aj Sánchez Morcillo a Abril García (pozri bod 94 vyššie). Podobne uvažoval Súdny dvor vo veci, v ktorej bolo vydané uznesenie zo 6. novembra 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti a Secapital (C-75/19, EU:C:2019:950), keďže konanie odlišné od námietky, ktoré umožňuje namietať nekalú povahu zmluvnej podmienky, nemá vplyv na konanie o nútenom výkone, pokiaľ toto posledné uvedené konanie môže byť pre spotrebiteľa záväzné pred rozhodnutím o žalobe o určenie existencie takýchto nekalých podmienok.

[47] Pozri uznesenie z 26. októbra 2016, Fernández Oliva a i. (C-568/14 až C-570/14, EU:C:2016:828, body 34 až 36), uvádzané v bode 42 rozsudku z 15. júna 2023, Getin Noble Bank (Pozastavenie plnenia zmluvy o úvere) (C-287/22, EU:C:2023:491).

[48] Pozri v tomto zmysle rozsudky Impuls Leasing România (bod 60), ktorý sa týka prerušenia exekučného konania, a z 9. apríla 2024, Profi Credit Polska (Obnova konania ukončeného právoplatným rozhodnutím) (C-582/21, EU:C:2024:282, bod 82).

[49] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. júna 2023, Getin Noble Bank (Pozastavenie plnenia zmluvy o úvere) (C-287/22, EU:C:2023:491, bod 59), uvádzaný v bode 85 návrhov, ktoré predniesla generálna advokátka Medina vo veci M.K. (C-324/23, EU:C:2024:1031), ktorí v tomto ohľade spresnil, že z tohto rozsudku vyplýva, že posúdenie potreby nariadenia predbežných opatrení sa musí vykonať *in concreto* so zreteľom na cieľ zabezpečiť plnú účinnosť rozhodnutia, ktoré sa má prijať.

99. V prejednávanej veci na jednej strane dotknutá poľská právna úprava neumožňuje prijatie predbežných opatrení, ktoré by smerovali k zlepšeniu situácie úpadcu v priebehu konkurzného konania. [50]

100. Na druhej strane neexistuje riziko neoprávnenej platby v prospech veriteľa, ktorý je zmluvnou stranou zmluvy obsahujúcej nekalú podmienku. Úpadca počas konania ešte veriteľom nič nevyplatil. Urobí tak v okamihu nadobudnutia účinnosti plánu vyplatenia stanoveného konkurzným súdom. Okrem toho sa úpadcovi po skončení konkurzného konania vyplatí prípadný prebytok zaradený do konkurznej podstaty.

101. Vnútroštátny súd však uviedol, že vzhľadom na výšku finančných prostriedkov, ktoré boli doteraz zaradené do konkurznej podstaty, a výšku dlhov úpadcu sa môže ukázať, že tieto prostriedky budú postačovať na uspokojenie pohľadávok okrem spornej pohľadávky. Treba však mať na pamäti, že v konkurznom konaní sa úpadca už nachádza v neistej situácii. Hoci môže získať späť prebytok zaradený do konkurznej podstaty, nič to nemení na tom, že počas celého konkurzného konania je zbavený časti svojej mzdy, ktorá podlieha automatickým zrážkam, aj keď by finančné prostriedky tvoriace konkurznú podstatu postačovali na uspokojenie veriteľov, s výnimkou veriteľa odvolávajúceho sa na zmluvu, ktorej niektoré podmienky sú potenciálne nekalé. Nemožno vylúčiť, že v takejto situácii sa finančné ťažkosti úpadcu zhoršia, čo môže mať vplyv aj na jeho blízku rodinu.

102. Vnútroštátny súd navyše nevylučuje, že v prípade nenariadenia predbežných opatrení smerujúcich k zníženiu zrážky zo mzdy úpadcu existuje vzhľadom na predlžovanie dotknutého konania v prípade preskúmania nekalej povahy zmluvných podmienok a rizika zhoršenia jeho finančnej situácie nezanedbateľné riziko, že úpadca sa vzdá podania žalôb potrebných na účely využitia ochrany, ktorú mu priznáva smernica 93/13, a uspokojí sa s plánom vyplatenia nižších súm, než sú sumy zrážané z jeho mzdy, ako je uvedené v bode 60 vyššie.

103. Ochrana, ktorú smernica 93/13 zaručuje spotrebiteľom, a požiadavka účinnej súdnej ochrany, ktorá z nej vyplýva, sa mi teda zdajú byť zjavne neúplné, ak napriek preskúmaniu nekalej povahy zmluvných podmienok vnútroštátnym súdom *ex offo* alebo na návrh úpadcu nič neumožňuje prispôsobiť zrážky z jeho mzdy, hoci finančné prostriedky, ktoré tvoria konkurznú podstatu, môžu pokryť, či dokonca prekročiť sumu dlžných pohľadávok, s výhradou spornej pohľadávky.

104. Prináleží však vnútroštátnemu súdu, aby určil, či je prijatie predbežných opatrení spočívajúcich v znížení zrážok zo mzdy úpadcu nevyhnutné na to, aby sa úpadcovi zaručila ochrana, ktorú mu priznáva smernica 93/13, plná účinnosť budúceho rozhodnutia o nekalej povahe predmetných podmienok a obnovenie právnej a skutkovej situácie úpadcu, a to v závislosti od okolností prejednávaného prípadu. Na tento účel môže vnútroštátny súd zohľadniť najmä existenciu dostatočných indícií o nekalej povahe dotknutých zmluvných podmienok, a konkrétnu možnosť, že konkurzná podstata je už dostatočná na uspokojenie veriteľov, prípadne s výnimkou predmetnej pohľadávky, ako aj finančnú situáciu úpadcu a riziko, že bude musieť znášať predlžovanie konania, ktoré by mohlo viesť k neodôvodnenému zhoršeniu jeho finančnej situácie až do skončenia konkurzného konania.

[50] Je nesporné, že nariadenie predbežných opatrení nie je upravené vnútroštátnymi ustanoveniami uplatniteľnými v rámci konkurzného konania. Ako uvádza vnútroštátny súd, článok 229 zákona o konkurze stanovuje, že ustanovenia prvej knihy prvej časti Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (zákon zo 17. novembra 1964 – Občiansky súdny poriadok, Dz.U. z roku 2021, položka 1805 v znení neskorších predpisov) sa uplatňujú *mutatis mutandis* na insolvenčné konania s určitými výnimkami. Postupy týkajúce sa ochranných opatrení sú pritom uvedené v druhej časti uvedeného poriadku, čo bolo potvrdené na pojednávaní.

105. Preto navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na druhú prejudiciálnu otázku tak, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá v rámci konkurzného konania neumožňuje prijať vhodné predbežné opatrenia, hoci je nariadenie takýchto opatrení nevyhnutné na zabezpečenie plnej účinnosti rozhodnutia, ktoré má byť prijaté v súvislosti s nekalou povahu zmluvných podmienok, čo prináleží posúdiť vnútroštátnemu súdu.

Návrh

106. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Okresný súd Lodž-Centrum, Poľsko), takto:

1. Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách

   sa majú vykladať v tom zmysle, že:

   bránia takej vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá v rámci konkurzného konania stanovuje, že po schválení zoznamu pohľadávok rozhodnutím súdneho orgánu, z ktorého výslovne nevyplýva, že došlo k preskúmaniu nekalej povahy zmluvných podmienok, a pokračovaní konania na konkurznom súde je tento súd viazaný týmto zoznamom, takže nemôže posúdiť *ex offo* alebo na návrh spotrebiteľa nekalú povahu zmluvných podmienok, ani v dôsledku toho zmeniť uvedený zoznam, ale v prípade potreby musí prerušiť konanie a predložiť tomuto súdnemu orgánu otázku prípadnej nekalej povahy týchto podmienok.

2. Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13

   sa majú vykladať v tom zmysle, že:

   bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá v rámci konkurzného konania neumožňuje prijať vhodné predbežné opatrenia, hoci je nariadenie takýchto opatrení nevyhnutné na zabezpečenie plnej účinnosti rozhodnutia, ktoré má byť prijaté v súvislosti s nekalou povahu zmluvných podmienok, čo prináleží posúdiť vnútroštátnemu súdu.